ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

Lp Märt Mikkal
Meliva AS
mart.mikkal@meliva.ee

Teie 03.11.2026

Meie 12.11.2026 nr 2.2-9/26/4269-5

Vastus täiendavale selgitustaotlusele

Andmekaitse Inspektsioon sai Teie täiendava selgitustaotluse küsimustega, mis puudutavad erakliiniku ravikvaliteedi seire ja operatsioonijärgsete tüsistuste analüüsi eesmärgil terviseandmete töötlemist tervise infosüsteemis.

Soovite seisukohta küsimuses, kas AKI peab lubatavaks olukorda, kus *operatsiooni nõusoleku lehele võetakse allkiri, mis lubaks tutvuda lõikus kuupäevast alates kuni 30 päeva täitumiseni patsiendi edasise ravi dokumentidega ? Me saame nõusolekus ka täpsustada milliseid andmeid me vaatame (perearsti vastuvõtt , emos käik, analüüsid, retseptid . kuid me ei vaata psühhiaatrilisi või asjasse mitte puutuvaid dokumente. Näiteks kui patsient on käinud ortopeedilisel lõikusel käe piirkonnas, siis meil ei ole põhjust uurida järgnevat günekoloogilist haiguslugu) ja kes neid vaatab.*

Andmekaitse Inspektsioon ei saa anda selgitustaotlusele vastates konkreetsele juhtumile siduvat õiguslikku hinnangut, see on võimalik ainult järelevalvemenetluses. Seega saame anda üldiseid selgitusi ulatuses, mis puudutavad isikuandmete töötlemise nõudeid. Ühtlasi tunnustame Teid, et olete pöördunud nende küsimustega meie poole juba enne kavandatava andmetöötlusega alustamist. Nii saab võimalikud andmekaitseküsimused läbi mõelda juba lahenduse kavandamisel, mitte alles siis, kui andmetöötlusega on alustatud.

Teie kirjeldatud olukorras on keskseks küsimuseks, kas ja millisel õiguslikul alusel saab Meliva pärast enda osutatud tervishoiuteenuse lõppemist tutvuda teise tervishoiuteenuse osutaja poolt tervise infosüsteemi kantud patsiendi terviseandmetega, kui sellist õigust seadusest ei tulene. Kui sellise andmetöötluse alusena soovitakse tugineda patsiendi nõusolekule, peab nõusolek vastama IKÜM-is sätestatud tingimustele.

Selgitame seetõttu täiendavalt isikuandmete töötlemise nõusolekule ette nähtud nõudeid. Nõusolekut käsitlevad eelkõige IKÜM art 6 lg 1 p a, art 7 ja terviseandmete puhul art 9 lg 2 p a. IKÜM art 4 p 11 järgi peab nõusolek olema vabatahtlik, konkreetne, teadlik ja ühemõtteline tahteavaldus.

Teie kirjeldatud olukorras on oluline käsitleda eelkõige nõusoleku vabatahtlikkust, sest soovite täiendavaks andmetöötluseks nõusolekut küsida koos operatsioonile nõusoleku andmisega. Patsiendile peab sellises olukorras olema üheselt arusaadav, et nõusolek tema hilisemate terviseandmetega tutvumiseks on operatsiooni tegemise ja muu talle vajaliku ravi osutamise nõusolekust eraldiseisev. Patsient peab saama sellest keelduda ilma, et see mõjutaks operatsiooni tegemist, talle osutatava tervishoiuteenuse kvaliteeti või tema edasist ravi.

IKÜM põhjenduspunkti 42 kohaselt ei saa nõusolekut pidada vabatahtlikuks, kui inimesel ei ole tegelikku või vaba valikuvõimalust või kui ta ei saa nõusoleku andmisest keelduda või seda tagasi võtta ilma kahjulike tagajärgedeta. Seega ei piisa üksnes sellest, et patsiendile antakse võimalus vastav dokument allkirjastada. Oluline on ka see, kuidas ja millises olukorras nõusolekut küsitakse ning kas patsiendile on tegelikult selge, et tal on võimalik sellest keelduda.

Nõusoleku vabatahtlikkust võib olla keeruline tagada olukorras, kus nõusoleku küsija ja nõusoleku andja on ebavõrdses seisundis.[1] Näiteks on selline ebavõrdne siesund suhetes tööandja vs töötaja, kool vs õpilane või arst vs patsient. Sellises suhtes võib nõusoleku andja olla teisest poolest sõltuv ning seetõttu ei saa alati eeldada, et ta tunneb ennast oma valiku tegemisel täiesti vabana ja on kindel, et tema otsus ei mõjuta edasist suhet. Seetõttu tuleb tervishoiuteenuse osutajal eriti hoolikalt tagada, et patsiendile ei jääks muljet, nagu sõltuks täiendava nõusoleku andmisest tema ravi saamine või selle edasine korraldus. Patsient peab tajuma, et tema jaoks ei saabu kahjulikke tagajärgi, mitte see, kas ja millised on arsti kavatsused.

Arvestada tuleb ka sellega, et patsient võib tajuda kahjuliku tagajärje tekkimise võimalust ka kaudselt. Näiteks võib patsient karta, et nõusoleku andmisest keeldumise korral suhtutakse temasse edaspidi teisiti, talle osutatakse teenust vähem hoolikalt või mõjutab keeldumine muul viisil tema edasist ravi. Sellisel juhul võib patsient anda nõusoleku n-ö igaks juhuks, kuigi ta tegelikult ei sooviks täiendavat andmetöötlust lubada. Ka sellises olukorras võib nõusoleku tegelik vabatahtlikkus olla küsitav.

See ei tähenda siiski, et tervishoiuteenuse osutaja ei saa kunagi tugineda nõusolekule kui seaduslikule töötlemise alusele. Nõusolek saab olla asjakohane sellisele täiendavale tegevusele, mis ei ole patsiendile tervishoiuteenuse osutamise vältimatu osa ning millest patsient saab vabalt loobuda. Näiteks võib patsiendilt enne või pärast operatsiooni küsida eraldi nõusoleku, et temaga võetakse hiljem ühendust ja palutakse anda tagasisidet saadud tervishoiuteenuse kohta. Samuti võib patsiendiga kokku leppida operatsioonijärgse järelkontrolli või vastuvõtu. Sellistes olukordades on patsiendil lihtsam eristada raviks vajalikku tegevust täiendavast tegevusest ning teha viimase suhtes eraldiseisev ja vaba valik.

Loodame, et meie selgitused on Teile abiks.

Lugupidamisega

Kirsika Kuutma
jurist
peadirektori volitusel

[1] IKÜM pp 43 Selle tagamiseks, et nõusolek on antud vabatahtlikult, ei tohiks nõusolek anda isikuandmete töötlemiseks kehtivat õiguslikku alust konkreetsel juhul, kui andmesubjekt ja vastutav töötleja on selgelt ebavõrdses olukorras, eriti juhul kui vastutav töötleja on avaliku sektori asutus, ning seega on ebatõenäoline, et nõusolek anti selle konkreetse olukorra kõigi asjaolude puhul vabatahtlikult.